

Scrisoare de intenție

Candidatură pentru Senatul UNITER / Consiliul Director – mandatul 2026–2030

Către Secretariatul Asociației UNITER – Uniunea Teatrală din România

Subsemnatul Radu Nica, regizor de teatru și conferențiar la UNATC „I.L. Caragiale” din București, îmi depun candidatura pentru un loc în Senatul UNITER / Consiliul Director. Candidez pentru două lucruri care, în opinia mea, cer o atenție deosebită din partea comunității noastre: sprijinirea criticii de teatru și repararea cadrului legislativ în care ne facem meseria. Le-am expus public și le reiau aici, împreună cu propunerile concrete pentru care îmi asum să lucrez.

În douăzeci de ani am semnat peste patruzeci și cinci de spectacole, atât în țară, cât și în străinătate, în instituții publice și în producții independente. La UNATC predau teatrul epic brechtian și un curs de producție teatrală la masteratul de management și antreprenariat cultural, ceea ce mă pune, an de an, în fața decalajului dintre ce anume cere scena și ce permite legea. Iar doi ani și jumătate în conducerea unei instituții publice de spectacole mi-au arătat cum se ciocnesc ordonanța managementului cultural, finanțele publice, salarizarea unitară, achizițiile publice, dreptul de autor, codul muncii sau codul administrativ, logici paralele care blochează, uneori luni de zile, gesturi administrative simple.

Critica. În ultimii ani, dramaturgia românească originală a fost tratată ca prioritate asumată, cu un program dedicat în Festivalul Național de Teatru, iar rezultatele se văd: texte originale tot mai complexe, tot mai prezente în repertorii, și câteva voci tinere puternice. Deci se poate. Cred că a venit și rândul criticii să beneficieze de un asemenea tratament. Teatrul românesc suferă de o veche afazie a reflecției despre sine, iar cauza este, în primul rând, materială: critica nu mai este susținută financiar de aproape nimeni. Cine o practică scrie gratis, pe bani foarte puțini sau din interiorul unui teatru, adică fără distanța necesară față de lumea despre care scrie. Văd la școală promoții întregi de teatrologi foarte buni și pasionați care se pierd în câțiva ani, fiindcă nu pot trăi din profesia lor. Or, știm cu toții că o cultură teatrală care nu își susține critica rămâne fără repere și fără direcție.

Soluții există, iar bunele practici din alte țări europene o dovedesc. În Norvegia, criticii sunt eligibili din 2006 pentru bursele de stat acordate artiștilor. La Berlin, Theatertreffen-ul găzduiește din 2005 un program pentru critici tineri plătiți, care scriu zilnic sub îndrumarea unor colegi cu experiență. Propun ca un sprijin similar să devină o prioritate asumată a acestui mandat, prin:

- un barem public de onorarii minime pentru cronică și studiu, aplicat mai întâi în programele UNITER;
- o linie de finanțare, din fonduri proprii și atrase, pentru onorariile autorilor din publicațiile de teatru, acordată prin apel deschis;
- burse de scriere acordate prin concurs cu juriu, îndeosebi la debut, și o rezidență de critică în cadrul FNT, după modelul programului de dramaturgie;
- mobilitate internațională pentru câțiva critici pe an și o poziție publică fermă a Uniunii ori de câte ori cineva este presat pentru ceea ce scrie.

Condiția care le ține laolaltă este independența: banii pot trece prin UNITER, dar deciziile trebuie să aparțină unor jurii autonome, cu criterii publice și fără drept de veto asupra conținutului. Iar peste patru ani trebuie să putem spune concret câți critici au putut trăi din meseria lor datorită acestui sprijin.

Legislația. E aspectul mai puțin vizibil și mai dificil, tocmai de aceea se ocupă prea puțini de el. Cele mai multe blocaje din teatrul românesc nu vin din lipsă de talent sau de idei, ci dintr-un cadru legislativ care, în bună măsură, rămâne cel de acum două decenii. Statutul lucrătorului cultural profesionist există din 2023, dar a rămas practic pe hârtie: în martie 2026, registrul dedicat avea doar 11 înscriși, din peste 100.000 de lucrători culturali. Grilele de salarizare răsplătesc funcția și vechimea, nu efortul artistic. Execuția decorurilor și a costumelor trece prin aceleași proceduri de achiziție ca rechizitele de birou. Iar legile sunt scrise separat, nu comunică între ele și, atunci când o fac, o fac adesea prost. Managerul rămâne prins între prevederi care se contrazic, iar cine plătește este, în cele din urmă, spectacolul și spectatorul.

Un exemplu pe care îl cunoaște orice om de teatru: stagiunea începe în septembrie și se încheie în iunie, dar bugetul instituției e anual și se aprobă adesea abia după ce anul a

început. Ordonanța managementului cultural cere un program pe toată durata mandatului, cu indicatori asumați, iar legislația finanțelor publice oferă, în cel mai bun caz, certitudinea unui singur an, cu rectificări (uneori negative) pe parcurs. Planifici stagiuni și coproducții cu bani pe care nu știi dacă îi vei avea. De astfel de probleme trebuie să se ocupe grupurile de lucru pe legislație teatrală pe care le propun, cu calendar și rezultate asumate, care:

- să cartografieze blocajele legislative semnalate de teatre, de syndicate și de sectorul independent;
- să redacteze propuneri concrete de modificare și armonizare a actelor normative;
- să lucreze împreună cu juriști și cu mediul universitar de specialitate, astfel încât propunerile breslei să ajungă la legiuitor în formă normativă, nu să se piardă în deziderate sterile;
- să poarte un dialog constant și documentat cu Ministerul Culturii, comisiile de cultură din Parlament și celelalte uniuni de creatori.

Cele două direcții se sprijină una pe alta. Propunerile legislative cer studii, date și memorie istorică, adică exact munca teatrologilor pe care riscăm să îi pierdem dacă nu îi sprijinim.

Nu candidez pentru un titlu, ci pentru o muncă anume. Dacă și colegii mei cred că acestea sunt lucruri care pot fi îmbunătățite, îmi asum să le dedic timp și energie: să coordonez grupurile de lucru pe legislație, să sprijin programul dedicat criticii și să dau seama, periodic și public, de ceea ce am reușit și de ceea ce nu.

Cu respect și cu încredere în teatrul pe care îl slujim împreună,

Radu Nica

regizor de teatru, conferențiar universitar – UNATC „I.L. Caragiale” București

București, 24 septembrie 2026